

Landsbyprisen 2020 – reviderede kriterier, proces for uddeling samt ekspertpanel

Generelt

Udvalget for regional udvikling har i forlængelse af processen omkring udvælgelse af en vinder af Landsbyprisen 2019 bedt administrationen om at komme med forslag til tilrettede kriterier og evt. ændret proces for uddelingen af regionens landsbypris.

I forhold til kriterierne har administrationen bl.a. rådført sig med medlemmerne af det ekspertpanel, der bistod med en vurdering af kandidaterne til landsbyprisen 2019.

Vurderingen er, at de nuværende kriterier er vanskelige at bruge, da der er et sammenfald mellem disse. Det betyder, at det har været svært for panelets medlemmer at give en klar og entydig score til de enkelte kandidater.

De hidtidige kriterier afspejler desuden ikke i tilstrækkelig grad, at der arbejdes ud fra den regionale udviklingsstrategi og dermed FN's verdensmål. Da landsbyprisen fremadrettet bliver et centralt initiativ under en kommende regional landdistriktsstrategi, bør kriterierne således inddrage FN's verdensmål i højere grad.

Overordnet skal kriterierne være med til at understøtte, at en landsby eller en gruppe af landsbyer kan udgøre rammen for "Det gode og bæredygtige liv" samtidig med, at landsbyen viser nye veje til udvikling og dermed udgør et eksempel for andre landsbyer.

Administrationens vurdering af de kriterier, som blev anvendt til udvælgelse af modtageren af Landsbyprisen 2019 (Idom-Råsted)

2019 kriterier	Vurdering af 2019 kriterier
Max 2.000 indbyggere	
1. Landsbyens fysiske miljø er attraktiv og der er god adgang til naturen, hvilket f.eks. kan være skabt gennem større projekter, sanering m.m.	Det har betydning at landsbyerne "udtryk" i form af et fysisk miljø er godt. Det kan dog være vanskeligt for beboerne selv at gøre noget i forhold til dette kriterium. Der kan være behov for at forklare, hvad der forstås ved et attraktivt fysisk miljø.
2. Stærkt lokalt engagement gennem flere år.	Er et overflødigt kriterium, da alle kandidater vil opvise engagement.
3. Landsbyen har trodset særligt vanskelige vilkår – f.eks. nedlæggelse af offentlig service eller private arbejdspladser.	Er et problematisk kriterium, da det kan vise, at landsbyer "sagtens" kan overleve og være gode eksempler, selvom der f.eks. nedlægges offentlig service.
4. En udvikling der tager udgangspunkt i stedbunde potentialer*.	Ok kriterium. Vigtigt at landsbyer er forskellige og at man har fokus på de stedbundne ressourcer. Bør forklares bedre, hvad vi mener hermed.
5. Planlagt udvikling baseret på landsbyens forslag.	Ok, men det bør præciseres, at det er inden for 3-5 år.
6. Samarbejde og arbejdsdeling med nabolandsbyer evt. i et klyngesamarbejde.	Fint krav, men ordet "klyngesamarbejde" bør udgå, da det referer til et tidsbegrænset DGI projekt. Netværkssamarbejde kan også være landsbyer i andre dele af regionen eller internationalt.
7. Kan tilbyde et socialt og kulturelt miljø.	Kan evt. erstattes af frivillighed og fællesskaber, da dette også skaber et socialt og kulturelt miljø. Dog er frivillighed og fællesskaber normalt altid til stede og en forudsætning for, at der sker noget i en landsby, hvorfor dette kriterium bør justeres.
8. Generel vurdering af landsbyen og dens udviklingsaktiviteter**	Skal ikke være et kriterium, som landsbyen skal forholde sig til, men bruges af ekspertpanelet ved pointgivning. Kan være en del af begrundelse for, at LAG/Kommune indstiller en kandidat.

*: Stedbundne potentialer kan være mange ting, og det kan ikke afgøres på forhånd, hvad der rummer potentiale på et bestemt sted: Kulturarv i bygninger og landskaber, nærhed til storslåede natur.

** : Har ikke været et formelt kriterium tidligere, men ekspertpanelet er blevet bedt om at give en generel vurdering.

Det foreslås, at kriterierne 2 og 3 udgår, samt at de øvrige justeres.

Nye kriterier til landsbyprisen 2020.

I forslaget til kriterier for landsbyprisen 2020 lægges der op til mere entydige kriterier og at der er fokus på en bæredygtig udvikling med udgangspunkt i FN's verdensmål.

I mange landsbyer arbejdes der med aktiviteter, der understøtter eller tager udgangspunkt i verdensmålene, uden at man i landsbyerne er bevidste om det. Det er f.eks. genanvendelse, fællesskaber med bl.a. fælles værktøj, energirigtige løsninger m.m. Det er initiativer, som blandt andet kobler sig til følgende af FN's verdensmål:

- Et sundt liv for alle – mål 3
- Bæredygtig og moderne energi – mål 7
- Bæredygtige byer og lokalsamfund – mål 11
- Bæredygtige økosystemer – mål 15
- Partnerskaber – mål 17

Administrationen foreslår, at der i invitationen om indstilling af kandidater vil være en generel bemærkning om, at regionsrådet vil prioritere landsbyer, der er med til skabe ny udvikling med en valgt retning, der understøtter FN's verdensmål. Samt også gerne landsbyer, der forsøger sig med nye uprøvede løsninger.

Herunder følger de forslaget til de reviderede kriterier.

Forslag til 2020 kriterier	Bemærkninger
Max 2.000 indbyggere	
1. Landsbyens fysiske miljø er attraktivt, og der er god adgang til natur, hvilket f.eks. kan være skabt gennem større projekter, sanering m.m.	Har man i landsbyen arbejdet med at forskønne det fysiske miljø ved f.eks. at købe og nedrive tomme huse, anlagt og vedligeholdt grønne områder, anlagt stier, renoveret bygninger, etableret nye boliger, m.m.
2. Landsbyen arbejder med indsatser og aktiviteter der understøtter en bæredygtig udvikling.	Der kan være tale om indsatser, der f.eks. understøtter verdensmålene om <ul style="list-style-type: none">• Et sundt liv for alle• Bæredygtig og moderne energi• Bæredygtige byer og lokalsamfund• Bæredygtige økosystemer• Partnerskaber Men der kan også være andre relevante verdensmål end disse gerne indsatser, der går på tværs og støtter flere verdensmål. Har man i landsbyen udviklet og/eller afprøvet nytænkende ideer, samarbejder og metoder, der kan inspirere andre? Det kunne f.eks. være inden for mobilitet, servicefaciliteter, sundhed, biodiversitet, uddannelse eller på andre områder, hvor landsbyerne ofte er særligt udfordrede.
3. Landsbyens udvikling tager udgangspunkt i de særlige stedbundne ressourcer og potentialer, som kendetegner lokalområdet.	Det kan være landsbyens særlige kvaliteter eller struktur, historie, beliggenhed med adgang til natur. De stedbundne ressourcer kan også være menneskelige ressourcer. Er der noget, der adskiller landsbyen fra andre landsbyer?

4. Landsbyens borgere, foreninger og erhvervsliv har inden for de seneste 3-5 år medvirket aktivt til at planlægge landsbyens og områdets udvikling	Har man i landsbyen selv været med til at lave en udviklingsplan for landsbyen? Er man selv i landsbyen gået foran og medvirket til gennemførelse?
5. Landsbyen har udsyn og deltager i samarbejder og netværk, eksempelvis om fælles projekter, faciliteter og arrangementer.	Samarbejde og netværk kan både være lokalt, regionalt eller internationalt med deling af viden m.m. Samarbejdet kan være med andre landsbyer og andre aktører på området.
6. Landsbyen har aktive fællesskaber og frivillige, som understøtter et godt og inddragende socialt og kulturelt miljø.	Et fællesskab og frivillige er en afgørende forudsætning for en landsbys udvikling. Når der er et fællesskab og frivillige, er der også som udgangspunkt et socialt og kulturelt miljø.
7. Generel vurdering af landsbyen og dens udviklingsaktiviteter	<p>Ud over en vurdering i forhold til de seks første kriterier gives der en samlet vurdering baseret på en generel vurdering, der f.eks. også inddrager andre forhold af betydning for landsbyens udvikling og aktiviteter. Det kan være om landsbyen f.eks. har været med til at skabe en ny praksis, der kan have betydning for og virke som inspiration for andre.</p> <p>NB: Kandidater skal ikke forholde sig til dette kriterium, da det alene skal bruges af ekspertpanelet.</p>

Temaer og vægtning

Det overvejes, om der skal udvælges et eller flere temaer, som skal være fokus på i 2020 f.eks. ved, at der sættes særlig fokus på et eller flere af verdensmålene.

Der skal også tages stilling til, om de enkelte kriterier skal tillægges lige stor vægt. F.eks. kan kriterium om bæredygtighed tillægges 50 %, mens øvrige kriterier samlet vægter 50 %.

Landsbyprisen

Administrationen foreslår, at der fortsat uddeles én landsbypris til en landsby eller gruppe af landsbyer på 150.000 kr. Det kan ud fra en konkret vurdering af de enkelte kandidater overvejes, om der evt. også skal uddeles en særpris til en landsby, der har gjort sig særligt bemærket. Det kunne f.eks. være en landsby, der har arbejdet særligt med et tema.

For at alle kandidater til landsbyprisen opnår et udbytte tilbydes de løbende at deltage i relevante arrangementer og/eller netværkssamarbejder, som iværksættes under den kommende regionale landdistriktsstrategi.

Ekspertpanelet

Administrationen foreslår, at der i 2020 fortsat anvendes et eksternt ekspertpanel til at bistå regionen med en faglig vurdering af ansøgninger og kandidater. En stillingtagen til fremadrettet brug af et ekspertpanel i udvælgelsesprocessen bør ske i forbindelse med udmøntningen af den kommende landdistriktsstrategi i løbet af 2020.

Administrationen foreslår nedenstående sammensætning af ekspertpanelet til Landsbyprisen 2020. Dette ekspertpanel blev anvendt i forbindelse med uddelingen af landsbyprisen 2019.

Anette Aagaard Thuesen, lektor på Syddansk Universitet
Helle Nørgaard, Seniorforsker, Ph.d., Statens Byggeforskningsinstitut

Connie Mark Skovbjerg, landdistriktskoordinator, Sønderborg Kommune
Helle Lyngbak, landdistriktsmedarbejder, Hjørring Kommune
Ole Sommer Bach, Kurator, Randers Regnskov, som er ekspert i bæredygtighed
Karsten Bækgaard, Chefkonsulent, Regional Udvikling, Region Midtjylland

Forslag til tilrettet proces for uddeling af Landsbyprisen 2020

Administrationen foreslår, at ekspertpanelet som hidtil anvender et scoreboard til en indledende vurdering af de indstillede kandidater til landsbyprisen.

Nye tiltag:

- De fem bedst placerede landsbyer – ud fra scoreboardet – indgår i en finalerunde og indbydes til at komme og "pitche" deres landsby for ekspertpanelet. Det betyder, at den endelige vurdering ikke kun baseres på en skriftlig ansøgning men også på en mundtlig motivation af kandidaturet af landbyernes egne repræsentanter.
- Efter at de fem kandidater er udpeget, gennemføres der presseomtale af de kandidater, der går videre i finalerunden.
- Ekspertpanelet holder et fysisk møde, hvor dagordenen bliver på baggrund af ansøgninger, scoreboards og pitches at finde én kandidat, som indstilles til prisen.
- For at skabe ekstra synlighed af landsbyprisen og landbyerne tilbydes de fem kandidater i finalerunden af få lavet en ca. 3 minutters videooptagelse, der viser nogle af landsbyens aktiviteter. Videooptagelser præsenteres på regionens hjemmeside, ligesom landsbyerne kan lægge videoerne på deres egen hjemmeside. Endelig kan videoerne anvendes af interesserede medier.

Landsbyprisen vil blive et centralt initiativ under den kommende regionale landdistriktsstrategi. I den sammenhæng skal landsbyprisen fremadrettet udvikles yderligere, bl.a. ved at få skabt øget synlighed, eksempelvis i samarbejde med de regionale Tv-stationer. Samtidig vil der i forbindelse med selve overrækkelsen af prisen blive afholdt et større arrangement for interesserede landbyer og lokalsamfund.

Overordnet tidsplan

9. oktober 2019	Udvalget for regional udvikling vedtager kriterier for landsbyprisen
11. oktober	Udsendelse af indbydelse til LAG'er og kommuner om at indsende forslag
9. december	Frist for landsbyer til at indsende forslag til LAG'er og kommuner
13. januar 2020	Frist for at LAG'er og kommuner aflever indstilling til Region Midtjylland. Der kan indstilles et forslag pr. kommune
27. januar	Ekspertpanelet aflever scoreboard til regionen med en foreløbig prioritering
27. januar	Udsendelse af invitation til de 5 kandidater med højest score til møde med ekspertpanelet
7. februar	Møde i ekspertpanelet med deltagelse af de 5 kandidater med højest score, hvor landsbyer præsenterer landsbyen. Ekspertpanelet indstiller én kandidat til regionsrådet
27. januar – medio marts	Optagelse af 5 videoklip af ca. 3 min. fra hver af de 5 kandidater med højest score
Marts	Behandling og beslutning om uddeling af landsbyprisen 2020 i udvalg og regionsrådet
Ultimo maj	Afholdelse af seminar eller lign. og overrækkelse af landsbyprisen i modtagerlandsbyen